

NŐK VILÁGA.

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY MELLÉKLAPJA.

FŐMUNKATÁRSÁK: FANGHNÉ GYUJTÓ IZABELLA, PERCZELNÉ
KOZMA FLÓRA, RAFFAJ IRMA.

Koncz Judith.

— Arczképpel. —

Székely-Kereszturról kies völgy, lengő kalászkok, nyíló virágok és jól mivelt földek között vezet az út egy dombtetőre. A nyár szépségein elandalodik a kebel, életet sziv magába a kifáradt tüdő és imádkozni tanul a boldogságban ringó lélek. Az első megállásról Kis Solymos derék székely községen akad meg a szem. Csöndes és nyugodt körulte minden, pedig erős viharok nyomai láthatók még az utakon is. De — úgy látszik — a jó Isten kedveli e völgy lakóit. Az is bizonyos, hogy ők nem hálátlanok az égi Atya iránt. Még a gondos és buzgó székelyek között is ritkán lehet oly tökéletesen szép, egyszerűen nemes és tiszta templomot látni, a milyen a kis solymosi unitáriusoké. Itt igazán bőviben van az áhitatnak és boldogító érzésnek tápláléka!

Itt született 1867-ben nagysolymosi Koncz Pál és neje Nagy Ágnes ötödik gyermeke (negyedik leány) Judith.* Anyja 1869-ben, atyja 1871 ben meghalt. A kis leány tehát már gyermek korában árván maradt. Testvér-nénje Mihálcz Károlyné vette magához Vajda-Hunyadra. Ő nevelte. Ő lett második anyja.

A székelynemes Koncz család nemcsak ős unitárius család volt, hanem olyan buzgó, a milyen a székelyek között is ritkán lehet találni. A nagy alapító Koncz János neve messze tündöklék a legnagyobbak között is. Egy püspök, több és számos jóttevő emléke magával ragadja a rokon sziveket. A Koncz-család leszármazását Nagy Sándor kissolymosi lelkész úgy állítja össze, hogy Koncz Miklós volt a közös törzs, kitől származott János, városfalvi mester s ennek fia a nagy alapító János Miklóstól származott Mihály, ettől Pál kinek leánya volt Mártonfi Gergelyné Koncz Juliánna, szintén egyik nemes alapító. A K. Juliánna testvére Pál volt a K. Judith édes atyja.

* Nagy Sándor kissolymosi lelkész ur tudósítása szerint 1860-ban született, de miután ő is azt írja, hogy 3—4 éves korában árván maradt 1867-et tartottam valószínűbbnek a nevelő anya bementése után.

Aztán ott Kis-Solymoson egy pár száz lépésre a faluvégétől, hol minden gyermek megfordul naponta, egy egyszerű emlékoszlop állandóan hirdeti a nagy alapító Augustinovits Pál emlékét, dicsőségét. A kis leány nem értette meg mit jelentenek az emlékkőre vésett ezen szavak: „örök hálát érdemlő emléke.“ De bizonyos titkos sejtelem mindig sügta szívének: jól cselekesznek azok a kik a szegény ifjakról megemlékeznek.

A Koncz Judith szívét egész életében fogva tartotta az az érzés, hogy ő hű lesz szép nevéhez és jó lesz a szegényekhez.

Mihálcz Andrásné és férje a Judith nevelő szülői „vallásos példás életökkel irányt adtak a fejlődő gyermek-leánynak.“ A vajdahunyadi ev. ref. iskolában tanult. „Nénje oldalán megtanulta a házi, gazdasszonyi teendőket s később, hogy felserdült és elérte a nagykorúságot, szülőitől örökölt vagyonát ő maga kezelte s gyarapította. Került minden hiuságot, mulékony izgalmakat, ezek helyett üres óráiban magát hasznos olvasmányokkal mívelte és példás erkölcsös életet élt. Egyháza iránt kis korától kezdve rajongó szeretetet tanusított, hitében szilárd volt s ha olykor-olykor valamely jótékony adakozásra hívták föl, megtakarított filléreiből juttatott minden nemes célra.“ *

Élete csöndes volt, mint a völgyi forrás vize, de jótékony mint a reggeli harmat. Szép vagyonát gondozta, gyarapította, mert az lebegett szeme előtt, hogy majd jó hasznát fogják venni a szegények. Általános örökösévé a magyarországi unitárius egyházat tette tanulók segélyezésére

Nénje Mihálczné urnő, midőn a mult év őszén Tagart kisasszonynyal meglátogattuk, kedvesen és gyöngéden emlékezett jó testvére s többször kifejezte, hogy egészen a saját belátása szerint cselekedett midőn végrendeletét tette. Mihálczné rábizta, hogy tetszése szerint járjon el, s Judith szívét követte, az unitárius tanuló ifjuságot jegyezte el magának örökre. Ez az ifjuság nem is lesz hűtlen hozzá. Lám már az első év tavaszán elvitte koszoruját és ráhelyezte a jóltevő sírjára!

A jótékonyág gyümölcsének élvezete soha sem volt jobban szemlélhető, mint most, midőn a gyermekeket terített asztal várja a kollegium földszinti termeiben. Milyen kimondhatlan áldás, hogy édes tejet, meleg levest és tápláló húst adhatnak elejükbe a kegyes jóltevők alapítványából. A Koncz Judith szive repesne az örömtől, ha látná azokat a szegény székely fiukat a kiknek még most sem jut meleg ruhára, de hála Istennek már jut melegítő és tápláló eledelre annyi, hogy egy kevés pótlással mindenik terített asztal mellé ülhet.

* Dr. Kóváry Ernő vajda-hunyadi orvos ur szives közlése.

KONCZ JUDITH.

Elképzeljük mily öröm fogná el a Koncz Judith, meg nagynénje Juliánna szívét ha látnák 160 tanulónkat az ebédnél!

A „Nők Világa“ olvasói biztonnyal kedvesen fogják venni a Koncz Judith képét ezek mellett a sorok mellett. Fájdalom, hogy a régi és kissé kopott fénykép nem adja vissza elég hiven azt a szelíd, jóságos arcot, a melyet Kőváry Endre festő az E. K. Tanács terme részére készített. Így is megjegyezzük magunknak és örvendünk, hogy a jóságos nők száma egy ily derék taggal szaporodott. Olvassuk el végrendeletét:

Végrendelet.

1. Alulírott Koncz Judith halálom esetére felmenőim hiányában és leszármazók nem létében, rendelkezni akarván vagyonomról, legelő szőr is temetésemre nézve azt rendelem, hogy arról Mihálcz Andrásné Koncz Klára nővérem, vajdahunyadi lakós gondoskodjék és pedig oly képpen, miszerint a vajdahunyadi takarékpénztár részvénytársasági 6000 koronás betéti könyvem alapján a nevezett pénztártól ezerkétszáz (1200) koronát halálom után temetési költségképen azonnal felvegyen, a kolozsvári unitárius egyháznál háromszor harangoztasson, és onnan két szónok-lelkészt eltakaríttatásom végett táviratilag meghívjon; a halotti menetnél pedig a helybeli gyári zenekar működjék közre, koporsómnak vételárára legalább kétszáz korona fordíttassék, abba fehér selyemruhában fehérvirág koszorúval fektessenek és a koporsót négylovas gyászkocsi vigye, rajta négy koszorúval, melyek közül az egyik nemzeti szalagos «kedvenczem» szalag felirással legyen, a másik koszoru szürke szalagján «éljen» felírás, a harmadik koszoru rózsaszínű szalagján «fehér rózsza» és a negyedik koszoru fehér szalagján «piros rózsza» felírások ékeskedjenek; egyszóval a temetés vagyonomhoz és rangomhoz mért legyen, testem pedig az evangélikus református sírketben nyugodjék.

2. A vajda-hunyadi takarékpénztárnál levő készpénzemnek a temetési költségek levonása után maradandó feleslegét, vagyis négyezer-nyolczszáz koronát és ennek még fel nem szedett kamatját, valamint a vajda-hunyadi és a nándor-vályai telekkönyben nevemre bejegyzett ingatlanokat örökségül hagyom a kolozsvári unitárius consistoriumnak azzal, hogy ezen örökség kamataiból illetve jövedelméből első sorban Koncz családbeli azután az ezzel rokonságban levő családok unitárius vallású, végül más erdélyi unitárius vallású ifjak tanulmányaikban fölségeleytessenek.

3. A nándori telekkönyvben nevemre jegyzett ingatlanokat halálom után örököljék két egyenlő részletben Sinka Mihályné Koncz Eszter alpesti lakós és Mihálcz Andrásné Koncz Klára vajda-hunyadi lakós, mint testvéreim, oly kötelezettséggel azonban, hogy az előbb nevezett köteles Pásztoi Koncz Lina bernádi (kisküküllő-megyei) az utóbb ne-

vezett Sóvér Adolfné Koncz Julla kissolymosi (udvarhelymegyei) lakó-soknak halálom után azonnal egyszáz (100—100) korona készpénzt kifizetni.

Kelt Vajda Hunyadon ezerkilencszázegy évi augusztus hó tizenkettedik napján, Koncz Judith s k.

A végrendelet kiegészítésül a következő tájékoztatást adjuk. A hagyatékot Molnár Sándor az unitárius egyház jogtanácsosa tárgyal-tatta le. A rokónok iránt minden előzékenységet igyekezett kifejteni, mert az unitárius vallás közszelleme azt kívánja. A hagyatékbán meg-találtatott készpénz takarékbetét 4800 korona. Ebből a gyógyítási költ-ség, közjegyzői díjak s költségek levonása után befolyt az egyház pénz-tárába 3068 kor. 21 fillér. Ingatlanokból eladás útján a) a nándor-vályai birtokból 6000 kor., a vajdahunyadiból 1500 kor együtt 10 568 kor Nándor vályán és Vajdahunyadon még eladatlan birtokból remél-ve 5 - 6000 korona. Így hát az összes hagyatéknak tenni fog 16000 -- 17000 koronát. — Emléke legyen áldott!

Boros György.

A divatról.

Ősi szokás, hogy a *nők világában* a *divat* is szerepeljen és hogy női lap divat-ismertetés nélkül meg ne jelenhessék! De azért ne tessék megijedni, mert én igazán nem a „legújabb nyári divat“-ról akarok beszámolni, mert hála Istennek, ha kis lapunk nem is szegődött a többi protestáns felekezetek egy-oldalú bibliai lapjaihoz, azért még eddig a divat szolgálatába sem állott be!

Ezzel világért sem azt akarom állítani, hogy nincs szükség divatlapokra, mert határozottan meg van ezeknek is a hasznos és praktikus oldaluk: és ezek utmutatása folytán sok czélszerű és szép dolgot tanulunk meg, de miután divatlapokkal úgy is el vagyunk bőségesen látva, és valljuk meg őszintén, bárhová lépünk, tekintünk vagy figyeljünk, úgy is többnyire csak a *legújabb divattal* találkozunk, miért vesződnénk még mi is divat-kérdésekkel, mikor a mi egyszerű kis lapunk úgy sem a nők zömének világát képviseli.

Semmi esetre sem állítom én, a ki a kornak megfelelő, észszerű és az *egyéni szabadságot előmozdító* minden újításnak szinte tulságosan lelkes híve vagyok, hogy a külső divatban is ne haladjunk a korrallal s annak czélszerű, okos és szép újításait

ne örömmel sajátítsuk el; sőt még az alkalmatlan, czélszerűtlen és esztetika ellenes divatot is, ha az már *általánossá* és szinte *kikerülhetetlenné* vált — csakhogy a „különcz“ elnevezést kikerüljük — *mérséklettel* ne kövessük, de hogy oly rabjai legyünk a divatnak, mint a hogy az itt nálunk Budapesten *divat*, hogy oly módon „haladjunk“ a korrall és divattal, hogy *épen ennek következtében* veszítsük el szabad akaratunkat, mondjunk le ízlésünkről, egyéniségünkről és *egy* közös formára szabott, chablonszerű jour-alakokká váljunk, ez ellen én igazán a nők világa, különösen pedig az *unitárius* nők világa érdekében protestálok.

Mert eltekintve attól a rettenetes költségekéstől, valamint családunk és embertársaink iránti kötelességeink elmulasztásától, mely a *túlságos* divatszeretettel okvetlenül vele jár s nem egy családnak okozta már minden tekintetben vesztét, teljesen elenyészteti az *önálló* egyéniséget is. Mert hiszen, ha csak a *külső*: az öltözet, a haj színe és viselete lenne a divatnak alávetve! De ezekkel együtt észrevétlenül a divat rabja lesz a *lélek* is. Ugy köszönünk, úgy gondolkozunk, beszélünk és *azt* beszéljük, a mit a *többség*: a mit a legújabb divat szab elénk. *Divatból* jövünk össze, divatból le nem tesszük a legfütöttebb szobában sem kalapunkat, keztyűnket; theát iszunk, ha még úgy szeretjük is a kávé. Kanállal esszük a tortát és villával a fagyaltot, hogy mire mi „laikusok“, kiknek csak ritkán van idejük és alkalmuk a modern élet szokásait tanulmányozni, nagy nehezen végre betanuljuk e furcsa szabályt, épen a *megfordított* módja jön a divatba! Nem csoda, ha egy egy kötelességszerű jourról haza érkező, önkéntelenül kiszalad szájunkból ez a rossz vicz, hogy vajjon hát „szabad“ országban élünk-e csakugyan?!

Nem festő előttünk, ki nem lilaszin fákat és zöld eget fest és megnézzük, sőt dicsérjük mi nők a legtriviálisabb szindarabot is, ha az divatos ujságszámba megy. Hogy fejlődjék így az ízlés, az önálló ítélő képesség, műérzék ha egyéniségünket a divat kedvéért egy *közös* mintára formázzuk és egy ilyen *formába öntött* lélek miképen tudjon szabadon emelkedni, hogy szerezzen tágabb látkört magának, különösen pedig, hogy tudja így elérni a keresztény gondolkodásmódnak azon magaslatát, melyet már tőlünk nőktől is megkíván a XX. száz?

Hogy tüzzünk ki magunknak magasabb czélokot, ha lép-ten-nyomon a *saját magunk* által felállított korlátokba ütközünk és így mi magunk támasztunk legtöbb akadályt a *nőemánczi-pátio* útjába is!

Vagy mit szólnánk mi ahhoz, ha a férfiak összeföveteleik, gyűléseik alkalmával pl. *csak* kamaslis czipőkkel vagy csak oldalt választott hajjal egyszer csupa smokingban, máskor *csakis* térdig érő kabátban jelennének meg, a divat engedélye szerint választva meg még szivarjaikat is! Vajjon elhinnők-e ezeknek, hogy *komoly* törekvéssel *komoly* munkát terveznek?! És meg-lennénk-e nyugodva a haza, a tudományok, népnevelés, egész-ségügy stb. sorsáról, ha vezető szerepet játszó férfaink *ezek* közül kerülnének ki?

Hasznosoknak és szükségeseeknek ismerem el a divatlapo-kat nagyon sok szép és czélszerű dologra nézve — de rendki-vül károsnak és veszedelmesnek tartom bennök azt a rovatot, mely egy sereg külső szabályt ír elő az amugy is üres szabá-lyokat kedvelő asszonyoknak. Kiszabja nekünk *mikor, meddig és hova* — *mit* szabad felvennünk; *hogyan* és *mily eszközzel* *mit* együnk. *Mi módon (!)* és *meddig* gyászoljuk halottainkat és *mikor, hol, mily foku gyászszal* szabad először társaságban meg-jelennünk!!

Ezek már szerintem veszedelmes, *lelket* ölő dolgok. Külön-ben is ez a módszer úgy tűnik fel előttem, mint némely orvos-nak az a szokása, hogy nem *magát* a *betegséget* gyógykezeli, hanem csak a tünetekre fekteti a súlyt s *gyökeres* gyógyítás helyett folyton ezeket *kezeli*.

Olyan irodalomra, olyan lapokra volna nekünk asszonyok-nak szükségünk, melyeknek terjedése folytán lassanként ele-nyésznének ezek a most még mindennapi kérdések: hogy öltöz-zem ha barátnőmhez megyek, hogyan fogadjam rokonaimat és mivel vendégeljem meg őket; miképen gyászoljam szeretteimet és a gyász miatt mikor mehetek színházba! Mert ezekre nem a *szerkesztő*, hanem egyedül a *szív* és *lélek* van hivatva felelni! De hogy azután ezek *jól* és *helyesen* feleljenek meg e kérdé-sekre, ehhez már a szerkesztők és írók csakugyan nagy mérv-ben hozzájárulhatnak!

De főképen arra taníthatnának meg bennünket, hogy ne mindig a külső routine és szabályszerű öltözködés szerint ítéljük meg és mérlegeljük embertársainkat, hanem fogadjuk őket szívesen, ha talán egy kissé ügyetlenebb, félszegebb modorral állítanak is be társaságunkba, csak hamisítatlan tiszta szívet hozzanak magukkal. Bocsássuk meg barátnőinknek ha pld. a mostani nagy melegre való tekintetből a szabálytól eltérőleg csak egy blouse-ban vagy könnyű kerti kalapban teszik meg látogatásaikat, mert határozottan nem áll az az állítás, melyet divatlapomnak legutóbbi számában olvastam, hogy *tiszteletlenséget* árul el az a nő, a ki nem tetőtől talpig egy szövetből való „visit-toilette“-ben teszi látogatását!

Én nem tudom belátni mi tiszteletlenség lenne abban, ha egy tiszta, csinosan megvart, kifogástalan rendességű, házi vagy délelőtti ruhában teszszük meg bizalmas látogatásainkat, *épen ez által* mutatva meg, hogy *bízunk* ismerőseinknek valódi barátságukban és mi is hasonló őszinte baráti bizalommal és szeretettel *tiszteljük* meg házukat!

Valamint, a divatlapok utasításaiban még azt sem tudom megérteni, hogy miért kell nekünk ma máshogy teríteni, máshogy tálaltatni, mint tavaly ilyenkor. Miért *kell* a gyümölcsöt *csak* asztalkendőre szervirozni, a sört *csak* leves előtt, a dinnyét pedig okvetlenül közetlen leves után adni, mikor mindezeket azelőtt sokkal természetesebben és célszerűbben csináltuk.

Keresztény szempontból tekintve pedig én előttem rettenetesen cinikusnak és szomoruan komikus dolognak tűnik fel az a tény, hogy mialatt a nép a folytonos növekvő nyomorral és kenyértelenséggel kénytelen küzdeni, mi a divatos és etiquette-szerű étkezésről és annak legraffináltabb változatairól szinte egy *külön irodalmi ágat* teremtünk!

Ha csak ezen szabályok követelése által mutathatnák ki műveltségünket és világban való jártasságunkat, akkor ez ránk nézve nagyon szomorú dolog volna!

Csodálatos hogy a *nagy, fontos es komoly* dolgokban oly nehezen fogadja el a világ az újítást, a haladást nehogy valahogy a „kegyelet“-en csorba essék, de amint haszontalan kicsiségekről, aprú jelentéktelen szokásokról van szó, rögtön az újítók mellé áll!

Ezeket kívántam én mai közleményemben, röviden elmondani, mert meg vagyok arról győződve, hogy e kis lapnak olvasói bocsátják meg leghamarabb a divat-tudósításnak ezen különös módját.

Hadd legyen nekünk *unitárius* nőknek mindenben ez a jelszavunk: *kevesebb* forma, kevesebb szabály és külsőség de *több* szív és lélek, mint a mit a nagy többségnél tapasztalunk!

Perczelné Kozma Flóra.

Epigramma.

Ha bánt a nő csak úgy szeszélyből,
S gunyt úz belőled könnyü szerrel,
Ha merre jár, nyomában tüske kél,
És összevész akár ezerrel,
Bármint leszólják úton útfelen
Oh ha tudod, hogy egyet hűn szeret,
Ne mond, hogy szivtelen!

Amaz, nézd csak, mily nyájas, édes,
Megsimogat szeme s szavával,
Virágot szór a merre jár-kél,
S hódolt tábort ragad magával.
— Nem érted-é e hü-hó mit jelent?
Százat ámit és egyet sem szeret,
Kerüld a szivtelent!

Pap Domokos.

Uri nők.

Nehéz kérdés, pedig legtöbbször azt hiszik, hogy magokban tisztában vannak azzal, kit lehet úri nőnek, úri hölgynek, ladynek nevezni. Legtöbbször nő magából indul ki és azt hiszi, hogy az úriasság azzal kezdődik, ha ő nem jár bekötött fővel, nem végez úgynevezett durva munkákat, nem áll szóba, (legalább is nyilvános helyen) olyan nőekkel, a kiket nem tartanak nagyvilágiaknak. Én azt mondom, hogy ezt a nehéz kérdést ilyen fölfogással nem lehet megoldani. Legelőször is azzal tisztában kell lenni, hogy a munka, a komoly foglalkozás, nem hogy lealacsonyító volna, hanem éppen fölemelő. A ki a munkás nőt nem akarja magával egyenlőnek látni, rendesen a cselédjével hasonlítja össze magát.

Hogy valaki úri nő-e vagy nem, azt nem kell bizonyítgatni, azzal, hogy nem vesz a kezébe a boltból egy kis

csomagot, nem hozza be a konyháról az ételt. Az igazi nő jellemvonása azzal kezd kitűnni, hogy a háztartásban, a vendégfogadásban, a gyermek-nevelésben, megtudja állani helyét. Vajjon nem a tökéletes nő mintaképe-e az a feleség, a ki nem enged beteg férje mellé fogadott ápolónőt, hanem maga végzi az ápolást. Vagy az a ki gyermekét maga dajkálja, mert nem akarja megengedni, hogy a kis ártatlant nevetlen, durva kezek érintsék.

Egyszer egy anya nagy zavarban volt, mert a két gyermeke mellett levő dadát elkérték egy szegény beteg anya ápolására. A gyermek hozza volt szokva, hogy mindennap kivi-gyék kis kocsijában az utczára.

A kis pesztrára nem merte bizni, s egy pár napra idegent nem fogadhatott. Sajnálta volna, hogy abban a szép időben a kedves buba egész nap otthon üljön. Nem sokáig habozott hát, felöltöztette a kicsikét, maga is felöltözött s a pesztrát maga mellé véve, hogy ha elfárad reá bizza, kivitte a bubát a parkba, s pompásan meghordozta. Sok „óh“ és „óh“ s más hasonló megjegyzés kísérte ezt a szokatlan dolgot, sugdostak is egyet-mást, de többre nem mertek menni, mert tudták, hogy ez az uri nő nem ok nélkül tesz ilyesmit.

Ezekből az esetekből az tűnik ki, hogy az urinő lehet szakács, dajka, ápoló, nyomdász, művész, vagy társalkodó, de azért mindenki úri nőnek fogja tartani, a kinek a szavára lehet adni. Azt a bizonyos valamit, a mi egy nőt úri nővé tesz, s a mi az ő jellemén, magaviseletén, mozdulatán, megjelenésén s egész valóján meglátszik, azt nem lehet eltitkolni, vagy elfeledni. Az ilyen nőnek nincs miért féljen attól, vajjon mit fognak mondani az emberek. Az úri nő maga csinálja a divatot, s nem majmolja.

Egy ámerikai.

Unitáris nők külföldön.

Legszébb és legüdvösebb dolog az lenne, ha a magyar és külföldi unitárius nők találkozhatnának olykor-olykor és elmondhatnák egymásnak gondolataikat. De mielőtt ez bekövetkeznék ismerkedjünk egymással, keressük az alkalmat itthon, találkozzunk a saját honleánytársainkkal.

A következő őszön a Dávid Ferencz Egylet közgyűlése sokakat össze fog hozni. Nőink bizonyosan szép számmal fognak megjelenni.

Buzdítás és tanulság okáért egy pár dolgot megismertetünk külföldi testvéreink munkaköréből.

Az amerikai unitárius nők Nemzeti Szövetségének van egy „Havi Tudósítója“ melyben beszámolnak egymásnak az elvég-

zett munkáról. A mult közgyűlésen határozták, hogy egy évben legalább egyszer a vidéken vagyis nem Bostonban gyűlnek össze. A jelentésből látjuk, szegény egyházakat segélyezett, hogy templomukba székeket vegyenek, olvasó könyvtárakat állítsanak.

Márczius hónapban, a forgalom következő volt. Az irodát Bostonban meglátogatta 77, érkezett 63 levél, 20 csomag; küldöttek 35 levelet, 23 levelező-lapot, 65 értesítést. A könyvtárból kölcsön kiadtak 13 könyvet, kicseréltek 12 lapot, küldöttek 24 csomagot stb. a forgalom száma 1475.

Rendkívül érdekes munkája a Társaságnak: *vigasztaló levelek küldözése*. Egy kis újságban leveleket adnak ki, melyekben a betegeknek, távol levőknek, szegényeknek, szolgálatban levőknek, vidámitó és kellemes szavakat mondanak.

Tanítókat segédkönyvekkel igyekeznek ellátni. Kis könyvtárakat állitnak össze s azokat elküldik egy másik helységben levő taghoz, ki aztán kikölcsönzi olvasásra. Midőn a könyvek visszakérülnek ismét más helyre küldi. Ilyen vándor könyvtár most 43 utazik 1377 könyvvel. Egyik titkár azt ajánlja, hogy e könyvtárakba kellene tenni a rendes olvasmányok mellé egy szakács-könyvet, egy szótárt és egy atlaszt is.

Azt tapasztaltuk, hogy a vándor könyvtárak czélszerűbbek, mint a kölcsönkönyvtárak. A szétszórtan élő hivek közé a lelkeszek juttatják el az olvasmányt. Midőn köruttra mennek, egy néhány könyvet magukhoz vesznek s a hol kívánják az olvasmányt ott hagyják. Onnan azután tovább küldik másoknak. Nagyon szívesen veszik az így nyert olvasmányt a munkás telepeken.

Fiatal leányok és fiatal emberek a kiknek kevés alkalmuk volt iskolába járásra, számosan folyamodnak olvasmányokért, tankönyvekért és levél útján való felvilágosításért.

Ugyanabból a lapból, a melyből a fönnebbi híreket átvettük a következőket olvassuk: az Unitárius Nők Egyesületének elnöke egy rendkívül lekötelező levelet kapott dr. Boros Györgytől, kire az Egyesületnek számos tagja emlékezik. B. ezt írja: Érdeklődéssel kísérem munkásságukat s úgy szólva szemmel látom, hogy növekedik jó hatása mindenütt. Értesitem, hogy ebben az évben a magyar unitárius nők is szélesebb körü s az eddiginél nyilvánosabb munkássághoz fogtak. „Nők Világa“ czim alatt lapot indítottunk. Az ámerikai lap részleteket közül Perczelnének „Unitarizmus és a Nők“ cz. cikkéből. Dr. Boros tovább így nyilatkozik: „Bizvást remélem, hogy nőink új munkakörbe léptek“: s végül kéri: „Mondják meg mi ad önöknek annyi erőt és bátorságot oly sok munka végzésére az egész

országokon keresztül. Mondja el, hogy teljesítik nők a rájuk bízott feladatokat. Mutassa meg, hogy az önök papnéi, hogy felelnek meg a rájuk váró feladatnak. Megvagyok győződve, hogy szavát örömmel fogják hallgatni magyar nőink kivétel nélkül.“

Az Amerikai Unitárius Nők Egyesületének elnöke Boros Györgyhez intézett válaszában értesíti, hogy levelét a New-Yorki gyűlésen fölolvasták s nagy érdeklődéssel hallgatták. Egy hangu határozattal megbízták az elnököt, hogy válaszoljon rá és fejezze ki *a magyar unitárius nővéreinkhez* a legszívélyesebb üdvözlőket s legjobb kívánatukat munkájuk sikerére és a „Nők Világa“ felvirágzásáért. Az elnöknő végül ezt írja:

„Szeretetre és lelkesültségre van nekünk szükségünk, ha sikert akarunk érni. Mindenkiel ismertessük meg Istenről és Emberről alkotott fogalmainkat, mert ezen az uton olyan valláshoz jutunk, melyben a szív és a lélek teljes összhangban tudnak élni. Abból az idézetből, a melyet szives volt közölni velem (unitárius nők) azt látom, hogy én sem izenhetek egyebet a magyar nőknek. A mi reményünk és lelkesedésünk ugyanaz. Habár sok ezer mértföld választ el, az idegen nyelvüektől, közel vagyunk mi egymáshoz lélekben, a mely egyesít a közös munkában, mint dolgozótársakat. Szívélyes üdvözlőlet.“

Brooklyn, 1902. ápril 22.

Low C. Emma.

Ne csókolózzatok.

Ezen rövid, de okos és figyelemre érdemes cikket a következő sorok mellett kaptuk:

Én ugyan nem vagyok unitárius, de azért hűséges olvasója vagyok az Unitárius Közlönynek, melynek minden szava az emberek nemesítésére és hasznára törekszik, én is ezen célból irtam ezen apróságot, és engedelmével elküldöm tisztelt szerkesztő úrnak azon kéréssel, hogy olvassa át, és ha érdekesnek tartja, vagy a lap szellemével nem ellenkezik, adja ki becses lapjában. Ime adjuk!

Az olvasó különösnek, vagy legalább is szokatlannak fogja találni, hogy fiatal ember ilyen tanácsot ad embertársainak, de én nemcsak fiatal ember, de egyúttal orvos is vagyok, még pedig gyermekorvos, és rövid működésem alatt már is sokszor fordult elő, hogy a gyermeknek, melyhez hívtak, torok baja, köhögése, náthája, sebes szája sat. volt, holott az anyja mondaná szerint nem hülhetett meg, végre eszébe jutott, hogy a vendég, ki náthás volt, megcsókolta, más esetben a játszótársnak sebes volt a szája, sőt el kell mondanom egy borzasztó esetet is.

Éjjel hívtak egy két éves gyermekhez, én persze először is a torkára néztem, és igen gyanusnak találtam az esetet. Megnéztem az anyát, apát, cselédeket, sehol sem találtam semmi bajt, végre sok vallatás után kisült, hogy a szomszéd cseléd volt ott és az össze-vissza csókolta a gyermeket, a cselédet áthívtam és a torkába néztem, azután megértettem mindent.

Először is az anyákhoz fordulok tehát és arra figyelmeztetem őket, hogy szigorúan tiltsák meg a dajkának a gyermek csókolását, idegent pedig ne is engedjenek hozzá közelíteni; tudom én, hogy gondos anyának a gyermeke soha sincs a konyhában vagy cselédszobában, de őrizték őket a vendégtől is, mert fájdalom, sok embernek van az a rossz szokása, hogy mindenkit összecsókol, nem gondolván arra, vajjon kellemes-e az annak? A gyermekek ugyan kézzel-lábbal ellenkeznek, de nagy ember kénytelen eltűrni ezen izléstelenséget, mely vidéken és kisebb körökben még a fővárosban is előfordul.

Különös! Az emberek, legfőképp a nők mindenben, szeretik utánozni a divatot, a külföldit. Nem lehet oly izléstelen divat vagy szokás, hogy követőkre ne találna nálunk, miért, hogy épen a hasznost és jó ízlést nem követik? Tanulják az angol nyelvet, viselik az angol szabásu ruhákat, csak a józan szokások kerülnek ki figyelmüket. Az angol és amerikai nem csókolóznak, csak kezet szorit, egy amerikai nő sohasem bocsátaná meg férjének, ha mások előtt megcsókolná, az által megalázná őtet, mert a szeretet nem tűr tanukat, az a házi szentélybe való

Egy ismerősöm ezelőtt néhány évvel kiment Ámérikába, az idén bejelentette rokonainak, hogy haza jön pár hétre, elhozván magával feleségét is, de tudván az itteni szokásokat, figyelmezteti őket, hogy nejét ne csókolják meg, mert az nagyon visszatetszenék neki, és őket műveletleneknek tartaná.

Valóban ideje volna ezen elavult, izléstelen szokással szakítani, a mely annyi szerencsétlenséget, legjobb esetben kellemetlenséget idéz elő és a mostani világban nevetséges is. Önkéntelen eszembe jut egy régi költőnek (ha nem csalódom Riskó Ignácznak) e szép kis költeménye:

Ha társnőd ajkira ajkad simul,
Keblemben a harag villáma dúl,
S oly soká nem tudom felejteni,
Hogy lehet csókokban enyelgeni?
S miért szokás azt úgy pazarlani?
Mi nekem annyira szent, angyal!

Orvos.

Mivel ékítsük templomainkat?

Szokásban volt régebben, hogy a halotti koszorukat a templomban aggatták fel s még mindenféle művirág csokrokkal, díszekkel éktelenítették a falakat, szószéket, orgonát, urasztalt, holott Isten házába csak élővirágdisz illő, melyet gyakran lehet felfrissíteni és a mely szemre, lélekre egyaránt üdítőleg hat. Egyházi főhatóságunk régóta elrendelte e mesterséges virágdiszek eltávolítását s azt hiszem, ez mindenhol meg is történt. A hol még esetleg nem hajtották végre, ott igyekezzünk befolyni, segédkezni, hogy semmi ilyen szemsértő, lehangoló tárgy ne zavarja szépérzékünket buzgolkodás közben. De nemcsak az eltávolításban segédkezzünk, hanem azután is vigyázzunk, hogy soha többé efféle disz be ne kerüljön a szent hajlékba. Ezek helyett minden vasárnap és ünnepnapon tegyünk friss élővirágcsokrot, koszorut az urasztalra, szószékra stb. a tavaszi, nyári, őszi időben télire pedig, mikor más nyiló virág ritka, el is fagy ha betennők, kössük ezeket fenyőből, örökzöldből, babérból vagy más olyan *élő virágból*, mely állja a hideget és nem hervad el gyorsan. Így és csakis ezekkel ékítsük az unitárius templomot.

Raffaj Irma.

Célia.

— *Egy nő az Oceán szigetén.* —

A kolozsvári Maria Dorothea Egyletben tartott felolvasás.

Emerson azt mondotta: „Mindnyájunkban vannak olyan források, a melyekből még nem meritettünk“.

Mi is mindnyájan tudjuk, vagy legalább érezzük, sejtjük, hogy bizonyos hajlamaink lappanganak, a melyek megerősödve eredményeket mutathatnának föl.

Keressük a természetet, keressük az embereket, mivel lelki ösztönünk — ha szabad e szót használni — jelzi, hogy az emberek szellemi forrásából talán kielégíthetjük lelki szomjúságunkat. Egy ily forrás megelevenít, meggyógyít és fölfedezi saját lelkünk ismeretlen tehetségeit.

Hogy én most egy idegen nőt és pedig ámerikait óhajtok bemutatni t. hallgatóimnak, kizárólag az ő nagy lelki tehetségében van magyarázata.

Celia Thaxternek, leány nevén Lughton Celiának nevezték.

Egy gyönyörű juniusi napon, az Északamériakai Boston egyik külvárosába voltam hivatalos. A villamos hálózat tömkelegéből egy csöndes kis utczába jutottam. Bizton haladtam végig a számokon. Egy hatalmas kökerítés következett. Benn

magasra emelkedik a gondosan kezelt zöldgyep; a tulipán táblák elnyilóban, a virágos bokrok tikkadtan lihegték a forró melegben.

A kapu egy gyorsan emelkedő kőútra nyílt. Már a harmadik lépcsőnél egy hatalmas vörös-bikk lehajló ágai köszöntöttek. Sehol semmi hang.

Még a villamosok zaja is csak messzi távolból hallszik. Azt hittem, most semkit sem lehet otthon találni.

Midőn a szép kert közepén emelkedő, kastélyszerű amerikai faház homlokzata, a nagy fa árnya alól kiszabadult, széles tornácza egyik szögletében, hol a szellő édesdeden lengedezett, a sűrű árnyékban, magánosan ülő nőt pillantottam meg. De Normandie asszonyágot. Egy-két másodperc múlva már túlvoltunk az üdvözlésen. Hangja oly kellemes, szavai a befejezett műveltségű hölgyé, termete magas, nyúlánk Arczán a teljes boldogság, a jól töltött élet kedves emlékei. Csak fehérbe játszó sima fürtjeiről lehetett észrevenni, hogy ő már a kis unokák édes mosolyával táplálkozik.

Ismerősként fogadott. Már többször látott és hallott a megelőzőleg lefolyt gyűléseken. Én csak ezután ismertem meg őt és lelki világát. Ebben a világban egy felséges emléket, egy hű barát emlékét őrizte.

Egyszer a De Normandiené szobájába ültünk. Élénken beszélgettünk sok mindenről. Egy képen akadt meg szemünk együtt, egyszerre.

Őn nem is gondolja kit lát most. Egyik kedves barát-nőmet. Meg sem tudom mondani ki volt ő. Nagyon érdekes, nagyon bámulatos élete volt.

Egy pillanatig nem tudtam tájékozni magamat. Azt hittem önmagáról beszél. Annyira hasonlított hozzá az a fehérbe öltözött nő egy virágmező közepette.

Megtudtam, hogy egykori kedves, jó barátja Celia. Megtanultam felőle sokat, szépet, meglepőt, szokatlant. Előtte élt, mozgott. Őt bűvölte akkor is. Hozzá beszélt szép, hosszú meséket arról a sok csodaszép virágról és egy hosszú életről, melynek párja nincsen.

Csak öt éves volt még Celia. Értelmes, okos, bájos kis leány, mint egy fehér liliom. Voltak édes, jó testvérei, volt játszótársa sok, de csak volt, mert édes atyja megharagudott erre a háládatlan világra és mindent, mindent elküldött hazulról és elvitte őket is mind.

Egy reggel midőn fölébredett a kis leány, egy teljesen idegen kis házban, idegének talált mindent. Kinn az ajtó előtt egy-egy félig száradt bokor, letarolt fű, repülő homok, aczél-

kemény sziklák és viz, semmi egyéb. Idővel megtudta, hogy ők az Oczeánban, egy elhagyott kis, vad, árva sziget csoportján vannak és onnan soha többé vissza nem mennek, mert atyja nem akarja látni az embereket többé soha, édes anyja pedig egy szó nélkül, némán, szívesen marad itt, mert édes atyja úgy kívánja.

Nagyon sok idő mult el míg a kis Celia megtudta merre kell néznie, hogy legalább képzelhesse hol maradtak a régi kedves játszótársak. És elnézett mélán, szótlanul bele a mérhetlen messziségbe és nem látott semmit, csak egy idegen, ismeretlen új világot, pedig a rövid uton csak tíz mérföldre volt az ország.

A szigetet Celia később: „On the Isles of Shoals“: apró szigetcsoportnak nevezte el, mert egy néhány kisebb, nagyobb, jobbára kopár, értéktelen szigetből állott, melyekkel a mivelt világ lakói soha sem törődtek. Nem volt ott semmi olyan emberi alkotás a mely vonzóvá tette volna. Természeti szépsége is kevés volt, mert egy része terméketlen futó homok más része szikla, a többi ősvadon.

Boros György.

(Folytatása következik.)

Percsel Ferencsné Kosma Flóra önga szíveskedett megígérni, hogy a DFE. őszi közgyűlésén felolvasást fog tartani. Ez uton sokaknak fog teljesülni az az óhajtasuk, hogy az Unitárius Nők világának ezen szellemes irónőjével megismerkedhessenek. Ő nagysága utóbbi levelében jelzi, hogy leányai nagyban dolgoznak a Nők Világa érdekében. Ők is kézi munkát fognak beküldeni a nyár folyamán.

A Nők Világa javára adakozni szándékozók száma még mindig növekedik. Kolozsvárról, és a vidékről többen jelezték, hogy készülnek. Közelebbről beküldött adományok: Kádár Berta, Korond fali újságtartó, Kádár Ilonka, Korond, női kiegészítő, Miss Minns Angliából aquarell festmény, Fangh Erzsébet, Kolozsvár, himzett tálcza-terítő. Kérjük mindazokat a kik a Nők Világa érdekét szívesen hordozzák, küldjék be adományokat, akár valamely munkát, akár pénzt. Az eddig együtt levő sokféle szép tárgyból ítélve olyan becses kiállításunk fog lenni, a mely mint látványosság is vonzani fog. Lapunk zártakor értesültünk, hogy Sándor Ella és Ilona, Sándor János igazgató leányai két szép tájképet festenek erre a célra.

TARTALOM: Konez Judith. (Arcképpel.) Boros György. — A divatról Percselné Kosma Ferencz. — Epigramma. Pap Domokos — Uri nők Egy amerikai. — Unitárius nők külföldön Low C. Emma — Ne csókolodzatok. Egy orvos. — Mivel ékítsük templomainkat. Raffaj Irma. — Célia. — Vegyes.

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt.